

COVID-19 PANDEMİSİ VE 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA ALINACAK TEDBİRLERE DAİR BİR İNCELEME

Yeni Coronavirüs (COVID-19), ilk olarak Çin'in Wuhan eyaletinde Aralık ayının sonlarında solunum yolu belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) gelişen bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020'de tanındı.¹ Salgın başlangıçta bu bölgedeki deniz ürünleri ve hayvan pazarında bulunanlarda tespit edildi ve daha sonra insandan insana bulaşarak Wuhan başta olmak üzere Hubei eyaletindeki diğer şehirlerden dünyanın diğer ülkelerine yayıldı. Bu sebeple Coronavirus, WHO (Dünya Sağlık Örgütü) tarafından "pandemi" yani "küresel boyutlara ulaşmış bir salgın hastalık" kategorisine alındı.

Coronavirüsün, insanlarda, Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS) ve Şiddetli Akut Solunum Sendromu (SARS) gibi daha şiddetli hastalıklara neden olduğu hatta diğer hastalıklardan çok daha hızlı biçimde yayıldığı biliniyor. Hastalığı hepimiz için tehlikeli yapan şey ise yayılma hızı. Bu bağlamda pek çok ülke hastalığın yayılma hızını düşürmek ve yayılmasını engellemek için sokağa çıkma yasağı ilan etti, karantina kararı aldı ya da vatandaşların sokaklara çıkmaması için ulusal önlemlere başvurdu.

Tedbirlerin ilki, Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun (HSK) Coronavirüsü (COVID-19) sebebiyle duruşma ve keşiflerin ertelenmesi konusunun mahkemeler tarafından değerlendirilmesi yönündeki tavsiye niteliğindeki yazısıydı. Bu yazıya binaen tüm adliyelerde 30 Nisan 2020'ye kadar duruşmaların ertelendiği ve yalnızca tutuklu dosyaların görüleceği duyuruldu. Hemen akabinde 23.03.2020 tarihinde 7226 sayılı "Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" kabul edildi. Hemen ardından 30.03.2020 tarihinde çıkan torba yasa ile bir takım yeni düzenlemeler gündeme geldi. Mezkûr düzenlemeler kapsamında pek çok idari ve adli işlemlere ilişkin düzenleme yapılarak pandemiye dair alınan tedbirler sebebiyle derdest dava ve takipler ile diğer işler kapsamında kişilerin muhtemel hak kayıplarının önüne geçilmeye çalışılacak.

7226 sayılı kanununun 51. maddesine eklenen Geçici 1. Maddesi'ne göre,

(1) Covid-19 salgın hastalığının ülkemizde görülmüş olması sebebiyle yargı alanındaki hak kayıplarının önlenmesi amacıyla;

a) Dava açma, icra takibi başlatma, başvuru, şikâyet, itiraz, ihtar, bildirim, ibraz ve zamanaşımı süreleri, hak düşürücü süreler ve zorunlu idari başvuru süreleri de dâhil olmak üzere bir hakkın doğumu, kullanımı veya sona ermesine ilişkin tüm süreler; 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile usul hükmü içeren diğer kanunlarda taraflar

¹ <https://covid19.saglik.gov.tr/tr/covid-19-yeni-koronavirus-hastaligi-nedir>

bakımından belirlenen süreler ve bu kapsamda hâkim tarafından tayin edilen süreler ile arabuluculuk ve uzlaştırma kurumlarındaki süreler 13/3/2020 (bu tarih dâhil) tarihinden,

b) 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile takip hukukuna ilişkin diğer kanunlarda belirlenen süreler ve bu kapsamda hâkim veya icra ve iflas daireleri tarafından tayin edilen süreler; nafaka alacaklarına ilişkin icra takipleri hariç olmak üzere tüm icra ve iflas takipleri, taraf ve takip işlemleri, yeni icra ve iflas takip taleplerinin alınması, ihtiyati haciz kararlarının icra ve infazına ilişkin işlemler 22/3/2020 (bu tarih dâhil) tarihinden,

itibaren 30/4/2020 (bu tarih dâhil) tarihine kadar durur. Bu süreler, durma süresinin sona erdiği günü takip eden günden itibaren işlemeye başlar. Durma süresinin başladığı tarih itibarıyla, bitimine on beş gün ve daha az kalmış olan süreler, durma süresinin sona erdiği günü takip eden günden başlamak üzere on beş gün uzamış sayılır. Salgının devam etmesi halinde Cumhurbaşkanı durma süresini altı ayı geçmemek üzere bir kez uzatabilir ve bu döneme ilişkin kapsamı daraltabilir. Bu kararlar Resmî Gazete 'de yayımlanır.

İlgili maddenin devamında ise bazı sürelerin bu kapsamın dışında kaldığından bahsediliyor. Yani her ne kadar davalar ve icra takiplerine ilişkin süreler durdurulmuş olsa da pandemi döneminde durdurulmayacak ve işlerliği devam edecek birtakım hukuki kurumlar olacak. Örneğin **5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenen koruma tedbirlerine ilişkin süreler bahsi geçen durdurma kararından etkilenmeyecek süreler olacak.** Bu kapsamda 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun dâhilinde alınacak koruyucu ve önleyici tedbirler için adliyelerin nöbetçi savcılıklarının ve aile mahkemelerinin görev başında olacağını söyleyebiliriz. Nitekim sosyal medya ve ulusal gazetelere yansıdığı üzere pandeminin gündemimize düşmesiyle birlikte salgının yayılmasını önleyici ev izolasyonları başlamış durumda, kadın, çocuk ve aile bireylerinin birbirine karşı yönelttiği şiddet grafiği de orantılı olarak artıyor. 12.03.2020 tarihinden itibaren ülkemizde tam 21 kadın katledildi, hastanelere gitmenin dahi salgın için büyük bir tehlike arz ettiği ortamda pek çok kadın ağır yaralandı.

- İzolasyon sürecinde 6284 sayılı kanun kapsamında karşılaşacağım güçlükler neler?

Bu süreçte ikamet ettiğiniz yerin görev alanına giren adliyeye giderek nöbetçi savcılığa başvurmanız halinde savcı koruma tedbiri talebini nöbetçi aile mahkemesine gönderecektir. Bu kapsamda pandemi sebebiyle Coronavirus şüphesi taşımayan kişilerin sağlık birimlerine giderek darp raporu almaları mümkün olmaması söz konusu olduğundan vücutta oluşan ekimozların (darbeye bağlı yaralanma, ezik) henüz taze iken fotoğraflarının çekilerek delillere eklenmesi yahut tedbir gerektiren davranışı kanıtlayacak her çeşit delilin kullanılması önem arz etmektedir. Nöbetçi aile mahkemesi hâkimi koruma tedbiri kararını üç gün içerisinde inceleyerek sonuçlandırmak durumundadır. Verilen kararın taraflara tebliği yine 7226 sayılı kanun kapsamında durdurulan dava işlerinden olmadığı için, bu hususta da bir değişiklik olmayacaktır.

- Bu süreçte hangi tedbirleri talep edebilirim?

6284 sayılı kanunun 4. maddesi uyarınca aile mahkemesi hâkimi talep üzerine yahut resen aynı maddede sayılan önleyici ve koruyucu tedbirlerin bir yahut birkaçına veya benzer tedbirlere karar verebilir. Bu noktada kanun, hâkimlere takdir yetkisi tanımıştır. Yani her hâkim, talep ve delilleri her bir vaka üzerinde ayrı ayrı değerlendirerek tedbir kararı verecektir. Verilecek kararlar için elbette pandemi ve etkileri de göz önünde tutulacaktır. Açıklanan sebeple talep edilen tedbirlerin “uygulanabilirliği” esas alınacağından pratik olarak uygulanması mümkün olmayan tedbirler için red kararı da çıkabilecektir.

Örneğin işyeri kapanmış olan kişi için “iş yerinden uzaklaştırılması” yönünde tedbir uygulanmayabileceği gibi, okullar da kapalı olduğundan “okuldan uzaklaştırma” konulu bir tedbir de verilemeyecektir.

- ***Aile Konutu Şerhi kararı alabilir miyim?***

Tapu dairelerinin işlem yapmaması ile alakalı herhangi bir karar alınmadığı için an itibarıyla taşınmazlar üzerinde her türlü alım satım işlemi yapılabildiğinden eğer aile konutunuza dair bir talebiniz varsa hâkim bunu da göz önünde bulunduracak ve uygun bulursa 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'ndaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması kararını alarak ilgili tapu müdürlüğüne bildirim yapacaktır.

- ***Aynı ev içerisinde yaşadığım kişi hakkında uzaklaştırma kararı pandemi sebebiyle reddedilir mi?***

Az evvel de söylemiş olduğum gibi her bir tedbir, her bir olay özelinde hâkim tarafından ayrıntılı olarak incelenerek değerlendirmeye alınacaktır. Buna rağmen aynı ev içerisinde yaşamakta olup, aile içi şiddet gösteren, aynı evi paylaşmasına rağmen partnerine yahut ev arkadaşına şiddet gösteren kişiler hakkında tedbir hükümlerinin uygulanmasının önünde hiçbir engel olmadığı gibi şu anda dahi bu minvalde kararlar verilmektedir.

- ***Pandemiye rağmen hâlâ çalışmak zorundayım, hakkında tedbir talep ettiğim şahıs/shahısların işyerimden uzaklaştırılmasını talep edebilir miyim?***

81 il valiliğine gönderilen Coronavirüs Tedbirleri genelgesi kapsamında; 15-18 Mart tarihleri arasında ülke genelinde **149.382** iş yeri geçici süreliğine faaliyetlerine ara verdi. Genelgeler ile gece kulüpleri, bar, pavyon, diskotek, tiyatro, sinema, gösteri merkezi, konser salonu, nişan/düğün salonu, çalgılı/müzikli lokanta/kafe, gazino, birahane, taverna, kahvehane, kıraathane, kafeterya, kır bahçesi, nargile salonu, nargile kafe, internet salonu, internet kafe, her türlü oyun salonları, her türlü kapalı çocuk oyun alanları (AVM ve lokanta içindekiler dâhil), çay bahçesi, dernek lokalleri, lunapark, yüzme havuzu, hamam, sauna, kaplıca, masaj salonu, SPA ve spor merkezleri faaliyetleri geçici süreliğine durduruldu². Coronavirüs tedbirlerine uymayan iş yeri işletmecileri hakkında TCK'nın ilgili maddelerine göre Cumhuriyet Başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunuldu. Buna rağmen kapatılan iş yeri tipleri içine girmeyen ve hâlâ açık bulunan işyerleri de mevcut. Bu yüzden gerekçenizi ayrıntılı olarak dile getirmeniz halinde hâkim, takdir yetkisini kullanarak işyeri adresinizden de uzaklaştırma kararı verebilecektir.

- ***Aynı evi paylaştığım kadın/adam ile evli değilim. Koruma kararı talep edebilir miyim?***

6284 sayılı kanunun amacı şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. **Dolayısıyla bu kanun yorumlanırken yalnızca evlilik birliği çatısı altında yaşayan kişileri değil, HERKESİ kapsar.** Bu minvalde birlikte yaşadığınız herkes hakkında cinsiyet ayrımı olmaksızın tedbirlerden yararlanabilirsiniz.

² <https://www.icisleri.gov.tr/koronavirus-tedbirleri-genelgesi-kapsaminda-149382-is-yeri-gecici-sureligine-faaliyetlerine-ara-verdi>

- **Hakkında koruma tedbiri aldığım kişi karara uymazsa ne yapabilirim?**

7226 sayılı kanun kapsamında tazyik ve zorlama hapsileri acil işlerden sayıldığı için 6284 sayılı kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur. Şayet hakkında tedbir kararı verilen kişi ihlallerine devam ederse hâkimin takdirine göre zorlama hapsinin süresi on beş günden otuz güne kadar olacak ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemeyecektir. Zorlama hapsine ilişkin kararlar, tedbir kararını veren mahkemeden istenir ve Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir.

- **Çalışmıyorum / çalışmıyorum, bana şiddet uygulayan şahıs hakkında uzaklaştırma kararı yanında talep ettiğim takdirde hâkim tedbir nafakasına hükmedebilir mi?**

Tedbir nafakası 6284 sayılı kanun kapsamında 5. maddenin 4. fıkrasında düzenlenmiştir. Maddeye göre “(4) Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise 4721 sayılı kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.”

Evet, hâkim tarafların ekonomik gelirleri, sosyoekonomik durumu ve ülke şartlarını göz önünde bulundurarak tedbir nafakasına hükmedebilir. Burada nafaka miktarını Türk Medeni Kanunu’nun 330/1 maddesindeki gibi, nafaka miktarı, çocuğun ihtiyaçları ile ana ve babanın hayat koşulları ve ödeme güçleri dikkate alınarak belirlenir. Nafaka miktarının belirlenmesinde çocuğun gelirleri de göz önünde bulundurulur.

- **Peki, nafakam ödenmezse ne yapabilirim? Pandemi döneminde icra daireleri çalışıyor mu?**

26.03.2020 tarihinde kabul edilen 7226 sayılı kanununun 51. maddesine eklenen Geçici 1. Maddesi’nin (1.) fıkrasının (b) bendi uyarınca 22/03/2020 tarihinden 30/04/2020 tarihine kadar 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile takip hukukuna ilişkin diğer kanunlarda belirlenen süreler ve bu kapsamda hâkim veya icra ve iflas daireleri tarafından tayin edilen süreler; **nafaka alacaklarına ilişkin icra takipleri hariç olmak üzere** tüm icra ve iflas takipleri, taraf ve takip işlemleri, yeni icra ve iflas takip taleplerinin alınması, ihtiyati haciz kararlarının icra ve infazına ilişkin işlemler durdurulmuştur. Bu sürenin uzayıp uzamayacağı pandeminin kontrol altına alınıp alınmamasına bağlı olarak değişebilecektir de şu an için nafaka alacaklarını takibe koymanın önünde bir engel bulunmamaktadır.

- **Çocuğumun velayeti boşandığım eşimde ve bana çocuğumu pandemi sebebiyle göstermiyor. 6284 sayılı kanundan yararlanabilir miyim?**

İç hukukumuzun velayet ve çocuklara ilişkin tüm kısımları “çocuğun yüksek/üstün yararı ilkesi” temeli üzerine kuruludur. Çocuğun yüksek yararı çocuğu ilgilendiren her işte göz önüne alınması zorunlu olan ve unsurlarının belirlenmesini gerektiren bir kavramdır. Çocuğun yüksek yararı BM Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde öngörülen bir usul kuralı olarak çocuğun haklarını garanti altına alan bir işlev de üstlenmekte yani uluslararası hukuk kapsamında da koruma altına alınmış bir ilkedir.

Normal şartlar altında her hâkim çocuğun her iki ebeveynini de görmesi ve onlarla sağlıklı iletişim halinde olmasını sağlayacak kararlar alır. Bu kararlar kapsamında velayeti elinde bulundurmayacak olan taraf, gerekçeli kararda yer alan kişisel ilişki tesisi çerçevesinde müşterek çocuğu görme hakkına

sahiptir. Eğer velayeti elinde bulunduran taraf kişisel ilişki tesisi hususunda problem çıkarırsa 2004 numaralı İcra İflas Kanunu'nun 25. Maddesi kapsamında düzenlenen Çocuk Teslimi kurumundan yararlanabilir.

COVID-19 salgınından sonra Adalet Bakanlığı İcra İşleri Daire Başkanlığı'nın 24/03/2020 tarihli görüşüne göre "takiplerin durdurulması kapsamında çocuk teslimine ya da çocukla kişisel ilişki tesisine ilişkin takiplerin duracağı, ancak mahkemeler tarafından verilen ihtiyati tedbir kararlarının infazına devam edilebileceği" açıklanmıştır. **Bu cihetle şayet çocuğun üstün yararını gözetecek bir tedbir kararı yoksa örneğin çocuğun ruhsal, fiziksel, cinsel ya da ekonomik olarak istismara uğraması ya da ihmali sebebiyle Aile Mahkemeleri tarafından verilmiş bir tedbir kararı yoksa icra dairelerinde çocuk teslimi prosedürü hayata geçirilmeyecektir.** Zira COVID-19 virüsü normal virüslerden çok daha hızlı yayıldığından, aşısı bulunmadığından, değil fiziki temas, aynı odada bile hasta bir kişiyle bulunmanın ciddi tehlike oluşturduğu bilindiğinden velayeti elinde bulundurmeyen tarafın kendisinden beklenen sorumlu davranışı göstererek müşterek çocuklarla çeşitli telefon uygulamaları aracılığı ile iletişim kurması daha sağlıklı olacaktır. **Bu hususta velayeti elinde bulunduran taraf, pandemi sebebiyle velayet hakkını ve çocukların yanında olması avantajını kötü niyetli olarak kullanırsa, pandemi dönemi sonrasında yaşanan maddi & manevi kayıpların tazminini talep edebilmek için kendisine iadeli taahhütlü mektup ile yahut noter aracılığı ile ihtarname yollamakta fayda vardır.**

- *Hâkimler karar verirken COVID-19 pandemisini ne kadar dikkate alıyor?*

Hâkimler karar verirken tarafların durumları yanında, tarafların içinde bulunduğu ülke şartlarını da göz önünde bulundurmak durumundadırlar. Her ne kadar modern dünyanın evvelce yaşadığı SARS, MERS, AIDS, EBOLA gibi pek çok pandemi bulunsa da ilk kez tüm dünyada hayatı felç eden bir durumla karşılaşyoruz. Hukuk kurallarının tamamı değişen dünya ve gelişen teknolojiye ayak uydurarak evrilir. Aynı şekilde iç hukuk kurallarımız da bu bağlamda hızla evrilecek ve pandemi karşısında yeniden duruş alacaktır. Nitekim bu hususta 13/03/2020 tarihinde, yani ülkemizde ilk resmi Coronavirüs açıklamasından yalnızca iki gün sonra emsal teşkil edecek karar Kocaeli 4. Aile Mahkemesi'nin derdest bir velayet davasında verildi³. İlgili karara göre evvelce, velayetin kime verileceği konusunda karar verene kadar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı bir kurumda koruma altında tutulmasına karar verilmiş olan müşterek çocuğun *dünya çapında yaşanan virüs salgını sebebiyle okulların tatil edilmesi ve yetkili makamlarca yapılan açıklamalar doğrultusunda toplu yerlerde mümkün oldukça bulunulmaması uyarıları birlikte dikkate*⁴ alınarak geçici velayetinin dava süresince talep sahibi olan tarafa verilmesine karar verildi.

Mart 2020
Av. Çaęla ÇİNİLİ

³ <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/velayet-davasinda-corona-virusu-karari-5679838/>

⁴ Kocaeli 4. Aile Mahkemesi'nin 2019/765 E. Sayılı dosyasına verilen 13/03/2020 tarihli ara karar.